

AVALIACIÓN DO DESENVOLVEMENTO DO ALUMNADO

en centros de educación infantil e primaria

Francisco José Iglesias Gómez
Psicólogo da Educación

1. INTRODUCCIÓN

Nos niveis educativos iniciais damos especial importancia ós diferentes aspectos do desenvolvemento dos rapaces. Neste senso, a educación ten como obxectivo desenvolver, ó máximo posible, as capacidades deles mediante o ensino. Para acar isto, é necesario coñecer as capacidades dos nosos alumnos, o que sería o factor máis importante para a súa aprendizaxe (Ausubel, 1983). Precísase, polo tanto, un medio para saber de onde partimos e onde nos atopamos en cada intre, para coñecer-la medida na que estamos a progresar con cada rapaz ou rapaza.

Neste traballo preséntanse as conclusións obtidas, despois de empregar unha escala de desenvolvemento infantil na avaliación do alumnado das aulas de Educación Infantil e 1º de Primaria dun colexio de Vigo. Os obxectivos do mesmo eran: iniciar un ficheiro para o seguimento dos rapaces e rapazas ó longo da súa estancia no centro, detec-

tar posibles problemas e deseñar intervencións para correxilos. No artigo preténdese reflectir-lo proceso, as dificultades atopadas e as conclusións tiradas a partir da experiencia, de xeito que poidan ser de utilidade para os proxectos semellantes que se poidan levar a cabo noutros centros.

O instrumento que se empregou foi a Escala Observacional do Desenvolvemento (a partir de agora EOD) de Francisco Secadas (1988, 1992). Trátase dun cuestionario que se pasa ós pais dos rapaces e rapazas, no que teñen que contestar si o neno ou nena realiza ou non unha serie de conductas.

O colexio no que se levou a cabo o traballo de avaliación ten tres unidades de Educación Infantil, catro de Primaria e catro de E.X.B. Foron avaliados os grupos de Infantil e o de 1º de Primaria.

2. FUNDAMENTACIÓN

A relación entre desenvolvemento e educación é aceptada comúnmente no plano teórico. Unha educación de calidade pasaría por adecua-la escola e o ensino ó desenrolo dos rapaces, partindo deste para optimizalo (Deval, 1983). Pero iso non sempre ten reflexo na práctica, polas dificultades que lles crea a moitos mestres a diversidade dos seus alumnos e alumnas. Isto é especialmente importante nos primeiros anos da educación, nos que pequenas diferencias de idade, ou a diversa educación familiar e procedencia, poden significar grandes distancias no tocante ás habilidades e coñecementos dos rapaces e rapazas.

Dende esta perspectiva pode ser de interese un instrumento de medida que facilite información sobre as posibilidades e necesidades da cada nena ou neno, segundo o seu grao de desenvolvemento. Se iso se traduce nunha atención individualizada, ou ben nunha actuación xeralizada pero atenta a esas necesidades individuais, as vantaxes para os alumnos e alumnas son evidentes. Pero non se pode caer no risco de empregar estas avaliacións como medio para se desfacer

dos rapaces ou rapazas difíciles, remitíndoos ó especialista ou á aula de educación especial.

A EOD baséase na relación que existe entre a manifestación de determinadas conductas e as capacidades evolutivas que as fan posibles. Deste xeito, pártese do feito de que se un rapaz ou rapaza executa unha certa conducta como parte do seu repertorio habitual, quere dicir que ten desenvolvidas as capacidades que a soportan. Se poñemos en relación conducta, capacidade e idade cronolóxica, podemos elaborar un instrumento, en forma de escala, que permita, a partir da observación do comportamento do neno ou nena, facer estimacións sobre o seu nivel de desenvolvemento e a adecuación deste ó que é esperable segundo a súa idade cronolóxica. Esas estimacións possibilítannos adiantar, ademais, prediccións sobre o comportamento do neno.

Por outra banda, poder ordenar aspectos de desenvolvemento na base do seu momento de aparición, capacítanos para establecer secuencias axeitadas para a introducción de novas conductas e habilidades nos nenos e nenas, dun xeito

ORGANIZACION CRONOLÓXICA DA ESCALA

Figura 1

Primeiro ano	Un cuestionario para cada mes dende os 0 ós 11 meses.
Segundo ano	Un cuestionario para cada semestre.
Seguintes	Un cuestionario para cada ano dende os 2 ós 17 anos.

natural. Dito doutra forma, a EOD proporciónanos un medio para coñecer-la estrutura psicolóxica en desenvolvemento dos nosos alumnos e alumnas, e para adaptar mellor os contidos que tentamos transmitirles.

2.1. Descrición da escala

A EOD cubro as idades entre os 0 e os 17 anos. Ó ter en conta que o desen-

volveremento nos primeiros meses de vida é moito máis rápido ca noutros intres, o primeiro ano ven dividido nos 12 meses, o segundo, en dous semestres, e os demais, anualmente (ver Figura 1).

Cada etapa de idade da escala consta dun cuestionario, que é o que se vai pasar ós pais, e dun almacén de conductas alternativas, onde se poden atopar todas aquelas que aparecen

ESQUEMA DE RASGOS E MODALIDADES VÁLIDAS
PARA AS IDADES DE 2 A 6 ANOS

Figura 2

Conducta afectiva	Resposta pracenteira Resposta ansiosa Resposta aversiva Resposta asertiva	Comunicación	Memoria Sinais Demanda Fala Mímica Simulación Cooperación. Autosuficiencia
Desenvolvemento somático	Aparruñar Sentar Andar, saltar Locomoción Axilidade Forza, loita	Aprendizaxe social	Intelixencia Conceptuación Estereotipia Curiosidade Temporal Espacial Numérica Semántica Valor Lóxica
Senso-perceptiva	Visual Auditiva Táctil		
Motricidade	Cabeza, tronco Pés, pernas Manipular Golpear, lanzar Destrezas	Normatividade	Norma Escola. Tarefa Escola. Escritura
Coordinación percepto-motriz	Audiomotriz Seguimento Mediación Figuras, representación Gráfico		

TRAZOS AVALIADOS EN CADA IDADE

Figura 3

Rasgos	Idades																
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Afectividade	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
Desenv. Somático	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	
Senso-percepción	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
Motricidade	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
Coord. senso-motriz	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
Comunicación	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
Intelixencia		•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
Normatividade					•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
Cond. ético-social							•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
Reflexión												•	•	•	•	•	•

O símbolo • indica que o trazo está presente nesa idade

habitualmente nese intre cronolóxico da vida dos rapaces. O criterio de introdución dun comportamento na escala ven dado pola significatividade estatística da súa aparición nunha idade determinada. Por outra banda, a escala foi elaborada estudando mostras de rapaces e rapazas españois.

As condutas veñen agrupadas en “modalidades” (ou “modos”), que corresponderían ás facetas do desenvolvemento que están na base da súa produción. As modalidades agrúpanse, á súa vez, en “trazos”. Os trazos indican as grandes áreas de desenvolvemento do neno (ver Figura 2): afectividade, desenvolvemento somático, sensopercepción, motricidade, coordinación sensomotriz, comunicación, intelixencia, normatividade, conducta ético-social e reflexión.

Nas idades dos rapaces ós que afectou este estudo, non se consideran os dous derradeiros trazos (ver Figura 3).

Os resultados da EOD exprésanse en forma de perfís, elaborados a partir das respostas do cuestionario. Obtéñense calculando a porcentaxe das condutas que o neno realiza sobre o total das que é de esperar que poida facer. Os perfís posibles son dous: de modos e de trazos. O perfil modal indica o desenvolvemento por modalidades, sendo útil cando se desexa unha imaxe detallada de aspectos puntuais do desenvolvemento. O perfil de trazos proporciona unha imaxe global do desenvolvemento, indicando a que áreas do mesmo enfocarse observamos algunha delas anormalmente baixa (ver Figura 4).

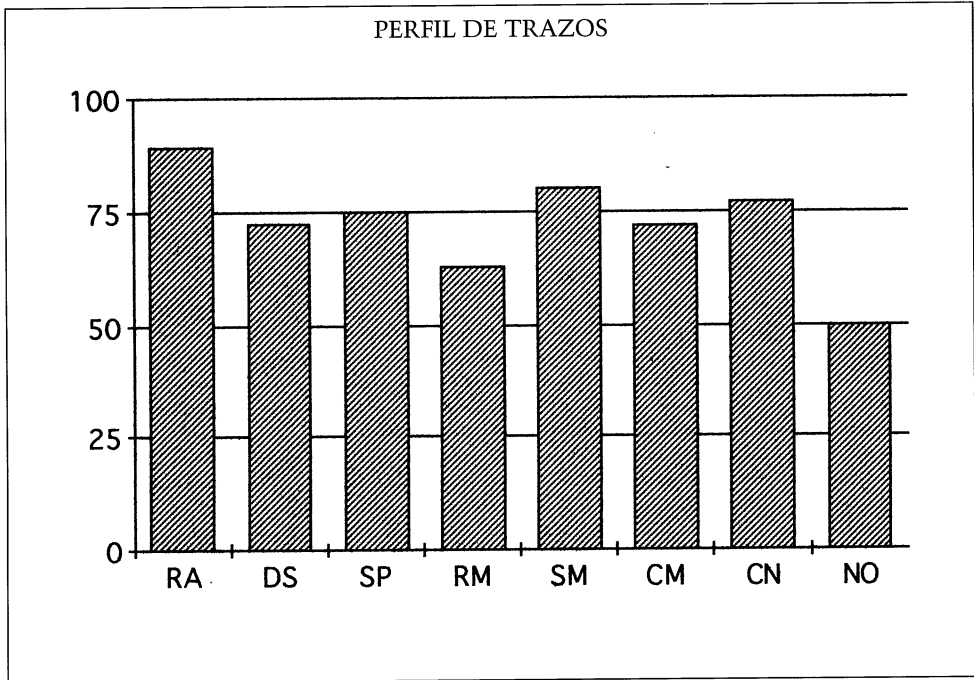
O procedemento de aplicación é sinxelo. O pai, nai, titor ou titora do neno resposta con "sis" ou "nons" ás conductas do cuestionario, segundo o neno

sexa ou non quen de facelas. Pódense empregar conductas alternativas do almacén cando a orixinal non é observable con facilidade ou non se entende. Cada

Exemplo do perfil de trazos dun rapaz de 6 anos. A puntuación de normatividade está un pouco baixa, pero dentro da normalidade.

Claves: RA: Afectividade; DS: Desenvolvemento somático; SP: Sensopercepción;
RM: Motricidade; SM: Coordinación sensomotriz; CM: Comunicación;
CN: Intelixencia; NO: Normatividade

Figura 4

resposta cuantifícase segundo se explica máis adiante. Sumando o valor das respostas, primeiro por modalidade e logo por trazos, e calculando as porcentaxes, obtéñense os perfís. A partir deles faise a interpretación e, cando sexa necesario, deséñase a actuación posterior.

Hai dúas maneiras básicas de aplica-la escala. A máis sinxela consiste en pasar só o cuestionario da idade actual do neno. Para gañar máis precisión, pódense pasar tamén os cuestionarios das idades precedente e posterior. Seguindo o método de cálculo que pro-

pón o manual da escala, obtéñense uns perfís máis ricos en información.

A seguinte sección da escala adícase a facer unha descrición das etapas de evolución das diferentes dimensións conductuais. Establécense estadios na adquisición de determinadas conductas, así como os intres onde máis probable é que aparezan.

A derradeira parte do manual está centrada nos aspectos da intervención psicoeducativa e na metodoloxía para a recuperación de atrasos no desenvolvemento.

2.2. Consideracións sobre a avaliación mediante cuestionario

A avaliación do desenvolvemento presenta dificultades, das que non está de todo libre a propia EOD. A escala é, dalgún xeito, un protocolo de observación sistemática. Dito noutras palabras, indícalle ó observador que clase de cousas ten que observar, e focaliza a súa atención nunha serie de feitos concretos dos que ten que constata-la súa presenza ou ausencia. Polo tanto, a correcta descrición dos feitos que se deben é clave fundamental para a validez da medida. O investigador tense que asegurar de que o pai ou a nai que resposte ó cuestionario é quen de entender correctamente o que se lle está a pedir. No caso

dunha aplicación “masiva” do cuestionario, a redacción dos ítems ten que estar coidada para evitar ambigüidades e incorreccións.

E ben sabido que calquera medida psicolóxica está afectada polo propio feito de medir. Cando a natureza da tarefa de medición, neste caso respostar un cuestionario, permite que o suxeito poida hipotetizar sobre ela e valorala, estanse a introducir distorsións na información que proporciona. Estes efectos son ben coñecidos na investigación. Por unha banda, o suxeito tenta adiviñar que o que se pretende del é axustarse a iso. Pola outra, tenta ofrece-la mellor imaxe social de si mesmo, facendo ou resaltando aquilo que ten mellor consideración social e ocultando o que ten unha valoración negativa. No caso da EOD, os pais poderían tentar ofrecer unha mellor imaxe dos seus fillos.

Outro problema, relacionado coa natureza cronolóxica da medida, créao a duración da validez dos resultados da EOD. Dado que os rapaces e rapazas están evolucionando continuamente, os perfís obtidos mediante a aplicación da escala terán una validez que diminúe co tempo. Deste xeito, ou ben os datos son actualizados con certa frecuencia, ou ben deben ser empregados á maior brevidade posible. A solución intermedia podería ser facer dous pases do cuestionario, un preto do comezo da idade, e o outro, despois de pasa-lo ecuador da mesma.

TEXTO DE PRESENTACIÓN DO CUESTIONARIO
E INSTRUCCIÓN PARA CUBRIRLO

Figura 5

Estimados padres:

El siguiente cuestionario nos permitirá conocer en profundidad a sus hijos, para, de este modo, ofrecerles una mejor atención, ajustándonos a sus características personales.

A continuación, les presentamos una serie de afirmaciones sobre conductas cotidianas que los niños de la edad de su hijo son capaces de llevar a cabo. Les rogamos que indiquen si las siguientes afirmaciones son ciertas en el caso de su hijo.

Gracias por su colaboración.

Para responder:

Sí: Rodeen con un círculo el número cuando su hijo hace lo que se afirma.

No: Tachen el número de las conductas que su hijo no realice.

Dejen en blanco aquellas en las que no estén seguros.

3. METODOLOXÍA PARA O ESTUDIO

3.1. Preparación do cuestionario

O cuestionario estaba redactado en castelán. Como ía ser distribuído ós pais para que o cubrisen nas súas casas, era preciso proporcionar unhas instrucións sinxelas, que expresasen a finalidade para a que se solicitaba a súa colaboración, e o xeito de marca-las respostas. Esa introducción quedou como se pode ver na Figura 5.

Algúns ítems da escala foron redactados de novo, para facelos máis doados de entender, ou para adapta-las denominacións dalgúns xogos e actividades ás pro-

pias de Galicia. Tamén, cando foi necesario, se cambiaron algúns modismos non habituais no castelán falado aquí.

Para facilita-lo procedemento de elaboración dos resultados, preparouse un sistema de ordenador cun programa comercial de folia de cálculo, mediante o que se obtiñan os perfís numéricos e representacións gráficas dos mesmos en fichas individuais para cada rapaz ou rapaza.

3.2. Aplicación do cuestionario

Enviouse o cuestionario ós pais polos rapaces, para que o devolvesen unha vez cuberto. Engadiuse un espacio no que podían facer constas observacións

e comentarios que considerasen de interese. Quedou sen devolver un 15% dos cuestionarios enviados. Esta porcentaxe variaba, segundo a clase, entre o 4% e o 25%.

3.3. Avaliación

Os datos codificábanse segundo as normas da propia escala, valorando con un punto as conductas executadas, con cero puntos as non executadas e con medio punto aquelas nas que os pais tiñan dúbidas, ou non eran moi frecuentes. A partir desas puntuacións obtivéronse os dous tipos de perfís.

3.4. Presentación dos resultados

Cos datos obtidos, e dentro de cada grupo, organizouse a información como segue:

- Unha ficha cos perfís de cada rapaz e rapaza.
- Unha táboa cos perfís numéricos de trazos de tódolos rapaces e rapazas.
- Un informe cualitativo e con orientacións para a profesora ou profesor do curso correspondente.

3.5. Interpretación cuantitativa dos resultados

Na EOD, as puntuacións do perfil interprétanse do seguinte xeito:

≥50%: enténdese como desenvolvemento normal.

≥30% e <50%: desenvolvemento lixeiramente baixo, probablemente debido á falta de precisión da escala, ou a razóns de ritmo de desenvolvemento.

<30%: desenvolvemento baixo que convén examinar con máis detención.

3.6. Interpretación cualitativa dos resultados

Os resultados da EOD non teñen valor diagnóstico, é dicir, non nos din como categoriza-los baixos resultados que se poidan observar nin cales son as causas que os producen. Unicamente proporciona pistas sobre a evolución de certos aspectos do desenvolvemento. Isto non lle resta utilidade, pois podería ser un bo instrumento para averiguar onde temos que explorar máis fondamente.

Cando as puntuacións obtidas por un rapaz ou rapaza son baixas, iso pode obedecer a varias causas. A actuación máis conveniente é profundar na avaliación e na natureza das causas desas puntuacións, que poden ser de varios tipos:

- Erro na elección do cuestionario cando os rapaces están situados no límite entre dúas idades. Pode provocar que as conductas provistas polo cuestionario non sexan pertinentes para ese rapaz ou rapaza concreto. Neses casos, convén pasalo cuestionario da idade adxacente.

- Erros nas respostas dos pais, debidos a algúns motivos que serán expostos máis adiante.

- A pouca “resolución” da escala. O número de conductas por aspecto avaliado é, ás veces, moi reducido. Iso tradúcese en pouca precisión en discriminar entre baixo ou axeitado desenvolvemento.

- O diferente ritmo de desenvolvemento dos rapaces, que fai que a idades cronolóxicas idénticas, algúns estean máis ou menos avanzados cós outros. Hai que incluír aquí os condicionantes sociais, culturais e educativos que inflúen en cada un deles.

- Unha dificultade no desenvolvemento, que precisa de atención específica para a súa recuperación.

Polo tanto, nestes casos, cómpre seguir avaliando nos aspectos supostamente deficitarios, ben coa propia escala, ben coas outras técnicas que sexan consideradas oportunas.

As puntuacións altas tamén poden ser resultado de distorsións na información proporcionada polos pais. Este caso é máis difícil de detectar, sobre todo cando ós perfís de desenvolvemento son aparentemente normais. Se hai sospeita, a actuación lóxica é facer unha nova avaliación de contraste.

3.7. Reavaliación mediante a EOD

A reavaliación coa EOD pódese levar adiante de catro xeitos distintos:

- Observando os comportamentos defectuosos presentes no cuestionario, para confirma-la súa carencia.

- Utilizando conductas equivalentes extraídas do almacén da escala correspondente á idade cronolóxica.

- Realizando un seguimento evolutivo a través das secuencias de idade propostas pola escala para cada habilidade.

- Examinando as idades anterior e posterior, para ter unha imaxe máis completa do desenvolvemento. En especial, no caso de nenos preto do límite entre idades.

Se despois da observación persiste a conclusión de baixo desenvolvemento, deseñaráse unha intervención axeitada para recuperalo. O obxectivo da mesma será incorpora-las conductas defectuosas ó repertorio do neno ou nena. Pódese proceder do xeito indicado na propia escala, no apartado de intervención psicopedagóxica, tomando como base as secuencias de desenvolvemento e introducindo actividades, na clase e na casa, que faciliten a adquisición.

4. OS PROBLEMAS DA RECOLLIDA DE INFORMACION

O principal problema que pode presenta-la recollida de información por medio do cuestionario é a habilidade dos pais como observadores da conducta dos seus fillos. Neste senso, as dificultades poden se-las seguintes:

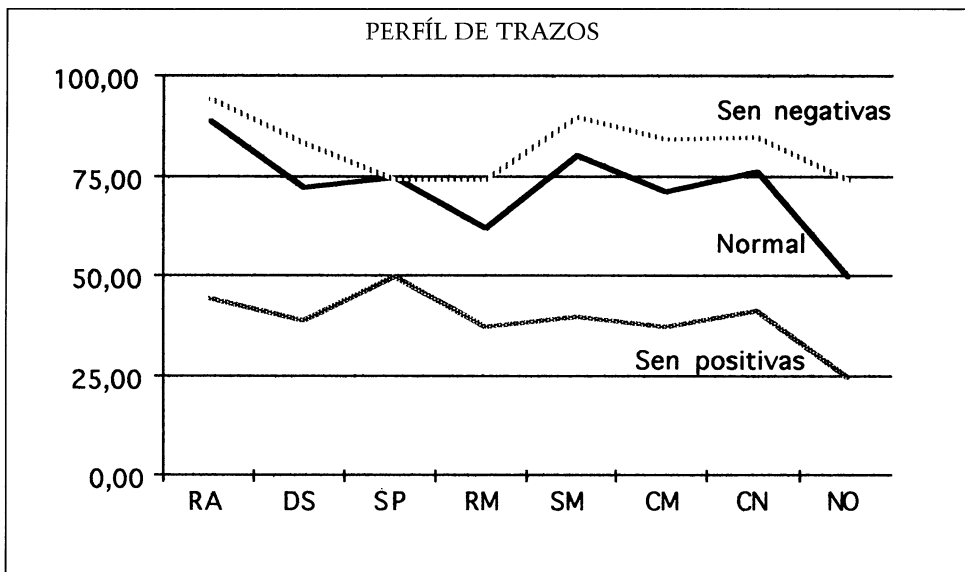
- Non comprender ou interpretar incorrectamente os ítems da escala, sexa porque a conducta non queda ben descrita, sexa porque as expresións empregadas non son familiares ó lector. Polo tanto, convén facer unha adaptación dos cuestionarios ás características do medio do centro onde se pretende aplicar.

- A maior ou menor dificultade para observar algunhas conductas dos nenos e nenas, en especial cando por algunha causa a conducta en cuestión non tivo ocasión de se presentar. Cando hai sospeita de que é posible este caso, convén tratar de atopar un ítem equivalente no almacén de conductas de escala.

- A falta de claridade das instrucións, de xeito que os pais non saiban con exactitude que conductas teñen que observar. No noso caso, ademais, pareceu conveniente engadir "en el último año", despois de observar unha certa orientación no senso de que nenos menores exhiben mellores puntuacións ca nenos maiores dentro do mesmo inter-

Distorsión da información cando os pais responden sen indica-las respostas positivas ou as negativas. O exemplo elaborouse do da Figura 1, substituíndo as respostas axeitadas polo valor das de dúbida (0,5 ptos.).

Figura 6

valo de idade. Esta orientación podería deberse a que os ítems da escala tenden a aparecer evolutivamente no comezo do ano da idade que se trate. Por outra banda, cambiouse a expresión “que los niños de la edad de su hijo son capaces de llevar a cabo” por “que se pueden esperar de un niño de la edad de su hijo”.

- A desexabilidade ou indesexabilidade de certas condutas, que pode facer que os pais contesten de xeito torcido. Así, trazos evolutivos que teñen manifestacións conductuais de “mal comportamento”, como pode se-lo desenvolvemento de condutas de oposición, autoafirmación, etc., teñen a posibilidade de ser contestadas como “non” por pais que non desexan dar unha imaxe de ter fillos “maleducados”. Por outra banda, condutas da escala que teñen maior valoración social, poden ser contestadas como “sí” polos pais. Sobre todo, se temos en conta o que vén a continuación.

- A conceptualización que fagan os pais da escala. Se a entenden como un instrumento de diagnóstico que vai cataloga-los seus fillos como “aptos”, “non aptos” ou mesmo “atrasados” ou “superdotados”, poden pensar en responder dun xeito que sexa favorable para o seu fillo “quedarán mellor”. A redacción das intrucións ten que ter en conta esta posibilidade, e tratar de reducila.

O resultado destas situacións é de distorsión da información, ou mesmo da súa perda cando se deixan moitas pre-

guntas en branco. (ver Figura 6). Nestes casos, quedan aínda tres opcións: recolle-la información pola observación directa do rapaz ou rapaza, por medio do seu mestre ou mestra, ou, por último, entrevistando a seus pais. A falta de congruencia entre a conduta reflectida polo neno e os resultados que obtén na escala, oblíganos a facer unha reavaliación, baseándonos na ocorrencia dalgún ou varios das orientacións indicados.

5. APLICACIÓN DOS RESULTADOS Á MELLORA DO ENSINO E Á ORIENTACIÓN

Ó dispor de información acerca do estado de desenvolvemento no que se atopan os alumnos e alumnas da clase, estamos máis capacitados para lles proporcionar-las novas habilidades que pretendemos mediante o ensino. A EOD permítenos saber en que orde facelo, e que intres son axeitados para conseguir avances. Tamén, ó estar elaborada en termos de condutas, nos indica actividades concretas para levar a cabo. Básicamente contamos, coma no caso da recuperación, con tres medios:

- En primeiro lugar, o propio cuestionario para a idade. Nel ofrécese unha serie de condutas-obxectivo, que serven como patrón do tipo de habilidades que tería que domina-lo neno dunha idade concreta.

- En segundo lugar, unha ampla recompilación de condutas equivalentes ás do cuestionario, que poden ser ta-

mén empregadas como conductas-obxectivo. Hai que engadir que vén indicada a idade media de aparición.

- En terceiro lugar, a secuenciación das conductas segundo as dimensións ás que corresponden. Con este instrumento, dispoñemos dunha auténtica guía que nos permite, coñecido o punto de partida en cada neno ou nena, segui-lo viero axeitado para desenvolver nel as novas conductas, dun xeito natural, armónico e verdadeiramente individualizado.

Despois de decidi-las conductas que se queren implantar, e determina-la súa posición na secuencia evolutiva, podemos deseña-la serie de actividades de ensino-aprendizaxe que conducen ós obxectivos. A aplicación da mesma pode facerse individualmente, con cada alumno que o precise, ou dun xeito xeneralizado na clase. Neste caso, o grupo completo pódese beneficiar. Uns directamente, por se-los suxeitos da intervención, outros indirectamente, porque reforzan conductas xa adquiridas por eles.

6. CONCLUSIÓN

O labor do mestre ou mestra de Educación Infantil e primeiros cursos da Primaria, pódese ver enriquecido e mesmo facilitado, se conta con axudas e aparellos axeitados. Neste senso, unha escala de desenvolvemento pode proporcionar-la información precisa para decidir

e secuenciar obxectivos e actividades das áreas de identidade e autonomía persoal, e de comunicación e representación, con fin de potencia-los obxectivos de desenvolvemento de capacidades e habilidades dos rapaces e rapazas.

No caso da EOD, non se precisa da intervención dun especialista. Abonda con que a persoa que a utiliza domine a mecánica da mesma e coñeza o seu auténtico valor e significado como instrumento. Os nosos resultados fan pensar que abonda coa aplicación en grupo para obter unha información axeitada. Cando non se pode obter así, recorreráse á entrevista cos pais ou titores.

Convén recalcar de novo, que este tipo de avaliacións non teñen o obxecto de diagnosticar trastornos ou dificultades de desenvolvemento. Sinxelamente teñen a función de nos indicar que é o que cabe esperar dun cativo ou cativa nun intre dado do seu desenvolvemento, e que cabe esperar despois. Tamén nos informa de cales son as etapas e vieiros para chegar a un certo grao de desenvolvemento. É tarefa da mestra ou mestre prepara-las condicións para que o paso pola escola teña un efecto positivo no desenvolvemento dos alumnos e alumnas que ten ó seu cargo.

O papel do psicopedagogo, ou o do psicólogo escolar, consistirá en introducir estes instrumentos na vida cotiá das aulas, para que teñan unha utilidade real. Non chega con avaliar se os resulta-

dos non se traducen nunha mellora das accións educativas. Se psicólogo e mestre traballan sen conxunción, os achados de cada un non revirten en utilidade para todos.

A avaliación do desenvolvemento non debería ser unha función que xorde do departamento psicopedagóxico. En todo caso, é unha necesidade que debería ve-lo mestre. No ideal, o psicopedagogo asesoraría ó mestre ou mestra sobre os instrumentos máis axeitados para levar a cabo o proxecto, e cómo interpretar e empregar os resultados. Só neste contexto de traballo de equipo se obterá froito do traballo de avaliación. Noutro caso, córrese o risco de caer nos defectos que xa amosaran os tests de intelixencia, e outros moitos, que remataron por se descubriren inútiles para a vida na escola.

RESUMO

Este artigo ten como obxectivo presenta-las conclusións obtidas despois de pasar unha escala de desenvolvemento para a avaliación dos alumnos e alumnas dos primeiros cursos nun colexio de Vigo. O traballo xira en torno ás consideracións que xorden sobre a conveniencia e utilidade deste tipo de estudos nos centros, para a mellora da calidade do ensino. Reflexiónase, tamén, sobre o papel do asesor psicopedagóxico nos centros de ensino. Extráese, como conclusión xeral, a idea de que os resultados da avaliación do desenvolvemento poden ter gran utilidade, sempre que se dean nun contexto de traballo de equipo entre os mestres e o persoal especializado en psicopedagogía.

BIBLIOGRAFÍA

Ausubel, D.H., J.D. Novak e H. Hanesian (1983): *Psicología Educativa. Un punto de vista cognoscitivo*, México, Trillas, 2ª ed.

Delval, J. (1983): *Crecer y pensar*, Barcelona, Paidós.

Espinosa A. e J. Vidanes (1991): *La nueva ordenación de la Educación Infantil*, Madrid, Escuela Española.

Secadas, F. (1988): *Escala Observacional del Desarrollo*, Madrid, TEA Ediciones.

Secadas, F. (1992): *Procesos evolutivos y Escala Observacional del Desarrollo*, Madrid, TEA Ediciones.